

KÜRESEL SALGIN SÜRECİNDE MESLEK MENSUPLARININ YAŞADIĞI SORUNLAR VE ÖNERİLER¹

I- GİRİŞ

2019 yılında Çin’de ortaya çıkan ve ülkemizde Mart 2020’den itibaren baş gösteren COVID 19 salgın hastalığını ve yaşanan süreci bir “sağlık krizi” olarak değerlendirmek gerekmektedir. Her ekonomik ve salgın hastalık krizinde olduğu gibi Covid 19 salgını da başta sağlığımız olmak üzere, sosyal ve ekonomik faaliyetleri olumsuz etkilemiş ve etkilemeye devam etmektedir. Her krizde olduğu gibi bu krizden de ekonomik yönden zararlı çıkanlar olduğu gibi kazançlı çıkanlar da olmuş ve olacaktır. Salgın hastalığın zengin- fakir ayrımı gözetmediğini söyleyebiliriz. Bu krizi bilinen ekonomik veya finansal krizlerden farklı kılan; ekonomilerimizin yanında sağlığımızı daha fazla tehdit etmiş olmasıdır. Sağlığımızın yerinde olmadığı durumlarda ekonomilerin iyi durumda olmasının hiçbir önemi ve anlamı yoktur. Yaklaşık 2 yıl içindeki deneyimlerimiz, insanların sağlığı ile ekonomilerin sağlığının birbirine sıkı sıkıya bağlı olduğunu göstermiştir. Kanuni’nin dediği gibi; **“Halk içinde muteber bir nesne yok devlet gibi, olmaya devlet cihanda bir nefes sıhhat gibi.”** Halkın gözünde devlet (iktidar gücü) gibi değerli bir şey yok. Halbuki bu dünyada bir nefes sıhatten daha değerli bir şey (güç) yoktur. Bu sözün değerini bu dönemde daha iyi anladığımızı düşünüyorum.

Geçen yaklaşık iki yıl içinde yakınlarımızı, arkadaşlarımızı, dostlarımızı ve komşularımızı kaybettik. Onlara Allah’tan rahmet ve geride kalanlarımıza baş sağlığı diliyorum. Kriz süreci halen devam ettiği için henüz sonuçlarını tam olarak ölçmek ve değerlendirmek imkanına sahip değiliz. Görünen o ki, bu süreçten güçlü ekonomiler daha az, zayıf ekonomiler daha fazla etkilenmiş olacaktır. Öyle görünmektedir ki, Covid 19 sağlık krizi güçlü ekonomileri de olumsuz etkilemiştir. Dünya genelindeki enflasyonist ortam Covid 19 krizinin olumsuz etkilerinin devam edeceğini göstermektedir. Mal piyasalarındaki daralma, özellikle enerji fiyatlarındaki artışlar, lojistik ve tedarik zincirindeki aksamalar bütün ekonomileri olumsuz etkilemiştir. Bu durum Devletler için de işletmeler için de bireyler için de aynıdır. Ekonomik yönden zayıf olanlar, Pandemi sürecinden daha fazla etkilenmiştir. Son aylarda Türk Lirasının yabancı paralar karşısındaki değer kaybında, Pandemi nedeniyle uygulanan genişletici para politikasının da etkisinin olduğunun kabulü gerekmektedir. Bu sürecin sonunda bütün ekonomilerde gelir dağılımının daha da bozulacağını söyleyebiliriz.

II- PANDEMİ SÜRECİNDE İZLENEN MALİ VE EKONOMİK POLİTİKALAR

Pandemi krizinin işletmeler ve çalışanlar üzerinde yarattığı olumsuz etkilerini hafifletmek amacıyla 2020 yılında bankaların sağladığı düşük faizli krediler ve İşsizlik Fonundan yapılan kısa çalışma ödenekleri, işletmelerin finansal durumuna önemli katkı sağlamıştır. Özellikle kısa çalışma ödeneği uygulaması ve işten çıkarma yasakları işsizliğin daha fazla artmasını önlemiştir. Bu arada ücretsiz izne çıkarılanlara yapılan nakdi yardımları da belirtmekte fayda bulunmaktadır.

Pandemi sürecinde gelişmiş ülkelerde doğrudan gelir transferlerine ilave olarak, vergi oranlarında indirimler ve vergilerin ödenmesinde ertelemeler yapılırken; ülkemizde doğrudan gelir destekleri sınırlı düzeyde kalmış olup eğitim öğretim, konaklama ve yeme içme ve

¹ Sakıp ŞEKER, Yeminli Mali Müşavir.(Ankara YMM Odası Başkanı)

taşıma hizmetlerinde sınırlı şekilde yapılan KDV oran indirimleri ile işyeri kira stopajlarındaki indirimler Eylül 2021 ayı sonu itibarıyla eski haline getirilmiştir. Yapılan bu düzenlemelerin ekonomiye olumlu etkisi sınırlı kalmıştır. Hazine ve Maliye Bakanlığı söz konusu vergi indirimlerinden kaynaklanan vergi gelirlerindeki muhtemel azalmayı telafi etmek üzere, bu defa sorumlu sıfatıyla beyan edilen KDV tevkifatının kapsamını ve tevkifat oranlarını artırmıştır. Ayrıca, yıllara yaygın inşaat işlerindeki %3 vergi tevkifat oranı %5'e, kurumlar vergisi oranı %20'den %25'e yükseltilmiş, finansal gider kısıtlaması gibi uygulamalar ile özellikle kurumlar vergisi mükelleflerinin vergi yükü artırılmıştır. Vergi oranlarındaki artışlar işletmelerin yatırım faaliyetlerine ayıracağı fonları azaltacağı için yatırım faaliyetlerini olumsuz etkileyecektir. Pandemi nedeniyle konaklama vergisinin ertelendiğini belirtmek gerekir. Pandemi sürecinde başta vergi olmak üzere kamuya olan **borçların yeniden yapılandırılması, matrah ve vergi artırımına** ilişkin olarak 2020 ve 2021 yıllarında arka arkaya çıkarılan iki adet Kanunun, Pandemiden kaynaklanan kamu gelirlerindeki azalmayı telafi ettiğini beklenen bütçe açığını hafiflettiğini söyleyebiliriz. Ancak bu tür kanunların kısa aralıklarla çıkarılması vergi adaletini ve kayıtlı ekonomik faaliyetleri olumsuz etkilediğini de burada belirtmek gerekir.

Başta turizm ve turizme bağlı yeme ve içme faaliyeti yürüten işletmeler ile toplantı ve benzeri organizasyon ve taşıma faaliyetini yürüten işletmeler hariç olmak üzere, işletmelerin 2020 ve 2021 yıllarındaki net satışları, vergi öncesi karlarında önemli bir düşüş olmadığını, tam aksine fiyat artışlarının da etkisi ile 2021 yılı cirolarında artışlar olduğunu söyleyebilirim. Turizm sektöründe de 2021 yılı ortalarından itibaren göreceli bir canlanma olduğunu görmekteyiz. Devletin vergi gelirlerindeki artışlar da bu gözlemlerimi ve tespitlerimi doğrular niteliktedir. ÖTV gelirlerindeki düşmenin petrol fiyatlarındaki artıştan kaynaklanan artışın tüketicilere yansıtılmasını önlemek için uygulanan eşel mobil uygulamasından kaynaklandığı bilinmektedir.

III- COVID- 19 SALGINININ MUHASEBE VE DENETİM MESLEĞİNİN YERİNE GETİRİLMESİNDE YARATTIĞI ETKİLER

Muhasebe ve denetim faaliyetleri ekonomik faaliyetlerden ayrı düşünülemez. Ekonomide yaşanan gelişmeleri en iyi gözlemleyen ve değerlendiren meslek grubu muhasebecilerdir.

Pandemi sürecinden özellikle küçük işletmeler olumsuz etkilenmiştir. Küçük ölçekli işletmelerin bir kısmının kapanması, 7338 Sayılı kanun ile basit usule tabi yaklaşık 850.000 işletmenin vergiden muaf hale getirilmesi meslek mensuplarının iş alanını daraltan gelişmelerdir. Azalan her mükellefiyet meslek mensuplarının iş alanını daraltmaktadır. Beyana dayanan vergi mükellefi sayısının artması hem ekonominin canlılığı yönünden hem de mükellef demokrasisi ve vergi adaleti yönünden önemlidir.

Covid 19 salgınında; muhasebeci, mali müşavir, yeminli mali müşavir ve bağımsız denetçiler olarak işlerimizi aksatmadan yaptık, ofislerimizi kapatmadık. Özellikle mücbir sebep haline giren- girmeyen işletmelerin tespiti konusu başta olmak üzere uygulamaya konulan mevzuatı anlamaya anlatmaya çalıştık. İşletmelerin ve müşterilerimizin yanı başında bulduk. Bu süreçte başta vergi beyannamelerini ve SGK prim bildirimlerini aksatmadan yerine getirdik. Finansal tabloları elimizden geldiğince doğru ve dürüst şekilde hazırladık. Devletin gelirlerinin doğru şekilde toplanmasına yardımcı olduk. Covid 19 sürecinde meslek camiamız eve kapanmadı. Meslek mensupları seyahat kısıtlamalarının dışında tutuldu.

Bürolarına gidemeyenler evlerinden çalışmalarını internet sayesinde sürdürdü. Bu süreçte, sağlık çalışanlarından sonra meslek mensuplarımız çalışmalarını hemen hemen hiç aksatmamıştır.

Ekim ayı sonu itibarıyla TÜRMOB'a intikal eden bilgiler göre, 1.602 meslek mensubu koronavirüs nedeniyle hastalığa yakalanmış, 131 meslek mensubu yaşamını yitirmiştir. TÜRMOB yönetim kurulunun aldığı ilke kararı çerçevesinde, salgın hastalıktan etkilenen meslek mensuplarına ve vefat eden meslek mensuplarının ailelerine toplam 1.243.550 TL nakdi yardım yapılmıştır.

Bu süreçte yeni iş yapma yöntemlerini keşfettik. Bilgisayar ve internet teknolojilerinden önemli ölçüde yararlandık. Toplantılarımızı, seminerlerimizi ve sempozyumlarımızı çevrim içi olarak yapmayı öğrendik. Covid 19 sürecinde TÜRMOB ve bağlı meslek Odaları meslek içi eğitim faaliyetlerini yüz yüze eğitim yerine çevrim içi eğitimle sürdürmüştür. Bu kapsamda, TÜRMOB zorunlu meslek içi eğitim faaliyetlerini 2022 yılı başına kadar ertelemiştir.

Bu deneyimlerimiz bize bazı mesleki faaliyetlerin bilinen ofis veya bürolardan verilmesine gerek olmadığını göstermiştir. Bu kapsamda müşteri sayısı belli sayının altında olan meslek mensuplarının mesleki faaliyetlerini kendi evlerinden yürütebileceğinin kabulü gerekmektedir. Bu nedenle meslek mensuplarının “büro edinme zorunluluğunun” gözden geçirilmesi gerektiğini düşünmekteyim.

Ayrıca bu kriz bize muhasebe ve denetim faaliyetlerimizin hiç olmazsa bir kısmının işletmeye gitmeden uzaktan da yerine getirilmesinin imkan dahilinde olduğunu göstermiştir. Bunun için meslek mensuplarının bilgisayar teknolojilerini en iyi şekilde kullanması ve bu konudaki eğitim faaliyetlerimizi artırmalı, muhasebe ve muhasebe denetimi konusundaki yazılım faaliyetlerini desteklemeliyiz. Büro kirası ödemek veya büro satın almak yerine yazılım programlarına ve bilgisayarlara daha fazla harcama yapmayı, ev ile iş yeri arasında boşa geçen zamanı daha iyi değerlendirmeyi keşfetmeliyiz. Ancak evlere kapanmanın sosyalleşme ve psikolojimiz üzerinde yaratacağı olumsuz etkileri göz ardı etmemek gerekmektedir. Evden çalışmanın işyerinde çalışmanın yerini tutup tutmayacağı yönündeki endişe ve tartışmalar devam edecektir.

Burada şu hususunda altını çizmek isterim. Pandemi ile doğrudan ilişkili olmamakla birlikte, bilgi teknolojilerinde meydana gelen gelişmeler meslek mensuplarının işlerinin görülmesinde bazı kolaylıklar sağlamış olmakla birlikte, özellikle Maliye Bakanlığı tarafından verilen ek iş ve işlemler nedeniyle meslek mensuplarına zaman tasarrufu yönünden maalesef bir katkısı olmamıştır. Meslek mensupları hep zamana karşı yarışmakta ve işlerini yetiştirmekte zorlanmaktadır. Söz konusu ek iş ve işlemlerin parasal değere dönüştürülmesi söz konusu işleri angarya olmaktan çıkartacaktır.

Özetle, sorun küreseldir. Salgın hem ekonomik yönden hem de sağlık yönünden dünyanın diğer ülkelerinde sona ermeden bizim ülkemizde de sona ermeyecektir. Aşılama ve ilaçla tedavi yöntemlerinin gelişmesi ile birlikte “insanoğlu” bu salgından kaynaklanan krizi de aşacaktır.

Kalın sağlıcakla. Ankara, 13.11.2021

